

9. møde.

Tirsdag den 15. januar kl. 16.45.

Formanden:

Den første sag på dagsordenen kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Op- hold). Det er givet.

Man gik da til:

Tredje behandling af forslag til lov om pris- stop.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 19) findes i tidenden sp. 501, udvalgets tillægsbe- tænkning i tillæg B. sp. 33).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægs- betænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sættes først til forhand- ling.

Kjeld Olesen (S):

Under det fornyede udvalgsarbejde er der rejst den tanke, at prisstoppet burde strække sig ikke til 1. marts, men til 24. fe- bruar. Begrundelsen er af praktisk art. Ifølge prisstopforslaget er det sådan, at løn- stigninger ikke indregnes. Hvis prisstoppet udløber midt i en uge, hvad der ville være tilfældet, hvis det skulle strække sig til 1. marts, vil det skabe administrative vanske- ligheder for en hel del arbejdsgivere. Vi har ikke noget imod at tilslutte os denne tanke. Vi har gjort det under én bestemt forudsæt- ning, nemlig at løftet om, at en ny prislov skulle lægges sådan til rette, at den kunne træde i kraft fra 1. marts, i så fald skal gælde fra 24. februar. Det har vi fået be- kræftet vil være tilfældet, og derfor kan vi tilslutte os ændringsforslaget.

Gede (FP):

Det glæder mig for første gang at kunne meddele, at fremskridtspartiets gruppe stemmer for et forslag. Vi stemmer for ændringsforslaget. Så vidt vi kan se, bliver loven ca. 10 pct. bedre af dette ændringsfor- slag.

Christoffersen (V):

Jeg skal blot kort anbefale ændringsfor- slaget til vedtagelse. Hr. Kjeld Olesen har allerede givet argumentationen herfor, og jeg skal bare endnu en gang understrege, at den fremrykning af fristen, der bliver tale om, altså ikke griber forstyrrende ind i ar- bejdet med tilrettelæggelsen af en varig pris- lovgivning.

Schlüter (KF):

Det var da nyttigt, at udvalgsarbejdet ikke gik hurtigere, end at erhvervsorganisa- tionerne fik lejlighed til at gøre opmærksom på, at man måtte regne med nogle lønstig- ninger i den sidste uge af stopperioden, som ikke var til at tåle, hvis man ikke kunne indregne dem i varepriserne. Vi kan støtte ændringsforslaget, det er fornuftigt. Men jeg vil gerne tilføje, at dette understreger vig- tigheden af, at folketinget hurtigst muligt fra regeringen får det forslag til permanent prislovgivning, som vi må og skal have be- handlet og være færdige med, inden den nu forkortede stopperiode udløber.

Ømann (SF):

Jeg må åbenbart som den eneste mod- sætte mig dette ændringsforslag. Vor tanke var, at prisstoppet skulle gå til den 1. april 1974, og vi kan derfor ikke tiltræde, at man yderligere afkorter prisstoppet til den 24. februar. Begrundelsen for det er, at den op- rindelig foreslåede tidsperiode omfatter 4 dage af en lønuge, hvor der bliver tale om den lille lønforøgelse, som dyrtidsportio- nerne medfører. Det kan da ikke give anled- ning til, at man ændrer varigheden af dette prisstop, som har langt videre rækkende perspektiver.

Må jeg i øvrigt tilføje, at dette ændrings- forslag tyder på, at regeringen ikke rigtig tror på sit dyrtidsordningsforslag, for ellers var der jo ikke anledning til dette ændrings- forslag.

Knud Jespersen (DKP):

Det forekommer mig, at ændringsforslaget yderligere forringer regeringens forslag. Det nærmer sig jo det latterlige, når man kommer med et forslag om prisstop og samtidig taler om, at arbejdsgiverne må kunne få kompensation via varefordyrelser for de forhøjelser, der måtte komme i lønningerne. Vi er aldrig på noget tidspunkt gået ud fra, at de automatisk skulle smitte af.

Mens vi som sagt ikke vil stemme for lovforslaget og heller ikke vil stemme imod det — det har jeg begrundet tidligere — så må jeg sige, at dette ændringsforslag, der betyder en forringelse, vil vi absolut stemme imod.

Handelsministeren (Nyboe Andersen):

Blot den bemærkning til hr. Ømann, at der ud over pristalsportionerne fra den 25. februar jo også udløses et overenskomst-mæssigt løntillæg på 45 øre.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges med 97 stemmer mod 30; 7 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret 1. april 1974-31. marts 1975.

(Foregående del af første behandling af lovforslaget (nr. 1) findes i tidenden sp. 515 ff.).

Forhandlingen genoptoges.

Poul Dam (SF):

Det er rimeligt, som andre ordførere også har gjort det, at begynde med at takke for finansministerens redegørelse og for den nye finansplan, vi har fået. Vi forstår, at det har været et stort arbejde, der er udført — ellers havde vi vel ikke fået planen så skrækkelig sent. Det er også et stort arbejde at læse materialet. Det er et stort arbejde at finde ud af, hvad der egentlig er meningen med det hele, først og fremmest fordi redegørelsen og alle de bilag, der hører til, ligesom er opdelt i to trin: først regner man det hele ud, som om der ikke blev planlagt noget indgreb over for dyrtidsreguleringen, og derefter regner man det ud med dette indgreb.

Nu vil jeg foreløbig lade, som om jeg tager regeringen alvorligt, og derfor prøve at se på tallene ud fra forudsætningen, at man virkelig gerne vil have gennemført dette indgreb over for dyrtidsreguleringen — altså se på hovedtallene, som de bliver med dette indgreb indregnet.

Her kan man foreløbig bemærke, at på det gamle finanslovsforslag, som den gamle regering fremsatte, var der regnet med et kasseoverskud på $3\frac{1}{2}$ mia kr. Nu regnes der i den sidste ende med et kasseunderskud på 1 mia kr. Der er altså tale om en nedgang — en forringelse, om man vil, hvis man betragter kasseoverskud som noget væsentligt — på $4\frac{1}{2}$ mia kr. Disse $4\frac{1}{2}$ mia kr. fremkommer på den måde, at der er noget, som man kalder besparelser, og som jeg skal komme tilbage til senere, på ca. 2 mia kr. i forhold til det gamle finanslovsforslag; der er en nettoprisudvikling på ca. 200 mill. kr. mere, end man havde regnet med — når man tager hensyn til de velsignelsesrige virkninger, som regeringen tror på af sit forslag — og så er der en nedgang i skatteprovenet, hvor jeg medregner de særlige dyrtidstilskud, på i alt 6,3 mia kr. Det er mange penge, og der skal nok være nogen, der finder ud af, at disse 6,3 mia kr., det er altså nogen, som befolkningen får. Det er der selvfølgelig ikke tale om.

$3\frac{1}{2}$ mia kr. af dem er et mindreprovenu, som kommer uden ændringer af reglerne, simpelt hen fordi befolkningens indkomster bliver mindre, end man havde regnet med. 1.900 mill. kr. er udgiften til dyrtidstilskuddene,

[Foul Dam.]

og dem kan man jo være glad for, hvis man glemmer, at man skulle have haft de penge på en helt anden måde og i et helt andet omfang efter de aftaler, der er indgået. Og så er der endelig nogle interessante skatteomfordelinger på 900 mill. kr. Disse 900 mill. kr. fremkommer som differencen mellem nogle skattelettelser på i alt 1.600 mill. kr. og så nogle stramninger på 700 mill. kr.

Det interessante er, hvad disse lettelse og stramninger egentlig går ud på. Lettelserne vil gavne parcelhusejerne med 150 mill. kr., aktieselskaberne med 250 mill. kr., formuebesiddere i almindelighed med 50 mill. kr., de vil fjerne afgiften på ejendomshandelen, formentlig ca. 350 mill. kr., og de vil gavne de grupper, som man havde regnet med skulle rammes af de skatter på i alt 800 mill. kr., som den tidligere regering havde foreslået. 1.600 mill. kr. i alt. Lettelser væsentligt for sådanne grupper i befolkningen, der ikke har lettelse behov.

Til gengæld er der stramninger på 700 mill. kr. Det drejer sig om, at regeringen ikke vil fremsætte de forslag til en lempeligere afvikling af restskatten, som den tidligere regering havde forudset, og de forslag om en aftrapning vedrørende pensionisters skatteforhold, som man også havde forudset. Man letter altså for dem, der godt kan klare sig, og man strammer for dem, der har sværere ved at klare sig. Nettoresultatet kan man gå rundt og vifte med: 900 mill. kr.s skattelettelser. Ja vel, men for hvem?

Også når man kommer til den lange og uoverskuelige liste over besparelser, må spørgsmålet blive: hvem er det egentlig, der skal betale?

I stedet for at lave en oversigt over de forskellige ministerier — en oversigt, som er mere vildledende end vejledende — så har jeg prøvet at stille det op efter, hvem det egentlig er, der kommer til at betale for disse besparelser.

For det første er der de udgifter, man vælter over på andre, eller hvor det er andre uden for staten, som kommer til at bære den samme udgift. Hertil regner jeg også en besparelse på 115 mill. kr. på u-landshjælpen. Det kan være, at en af de poster, man dér har med, skulle være fjernet i alle tilfælde, men de penge, man derved havde sparet, kunne man have brugt på anden måde. U-

landene har i hvert fald godt brug for pengene — måske mere, end vi har.

Kommunerne skal bære 530 mill. kr. Det er det, man kalder besparelser; de skal betales af samme skatteydere, men altså over kommunerne. Det bliver man glad for rundt omkring i kommunerne at få at vide, og jeg ønsker indenrigsministeren held og lykke med de forhandlinger, han skal føre i den anledning. — nu umiddelbart før et kommunalvalg.

Man lægger 250 mill. kr. over på kapitalmarkedet. Man erstatter nogle statslån med statsgaranterede lån, og det er nydeligt. Man sparer penge for staten, men de 250 mill. kr. forudsætter man stadig udlånt, nu er det bare kapitalmarkedet, der skal skaffe pengene. Samfundsøkonomisk bliver resultatet naturligvis fuldstændig det samme. Det er kun statsfinansielt, man kan finde ud af, at der er en fordel her.

Dernæst kommer jeg til en gruppe, som betales af de svageste i samfundet, i hvert fald de relativt svageste. Der spares et par hundrede mill. kr. på boligmarkedet, penge, der altså skal betales af lejerne. Vi kan sammenholde det med de 150 mill. kr., man skal lette parcelhusejernes udgifter med efter de skatteforslag, som man vil fremkomme med.

Man tager 30 mill. kr. fra pensionisterne — man kan stadig ikke glemme, at de har fået dette kompensationsbeløb for mælkeomsen i sin tid — et kompensationsbeløb, hvorom jeg tidligere har haft lejlighed til at sige i denne sal, at det var meget rimeligt under hensyn til alle de andre prisstigninger, der var sket som følge af de EF-venlige partiets politik. Man tager 550 mill. kr. på kontoen børn og unge gennem børnetilskuddenes afkortning til det 16. år og halveringen af pristalsreguleringen som følge af en mærkelig argumentation med, at tilskuddet er ikke beskattet, og derfor behøver det heller ikke at blive fuldt pristalsreguleret. For at gøre ondt værre gør man ikke det, som man tidligere har drøftet, når der har været tale om at fjerne børnetilskuddet for de 16—18-årige, nemlig at forøge stipendierne for den samme aldersgruppe. Denne aldersgruppe tynger meget på mange familiers budget, når de 16—18-årige er under uddannelse. Man forøger ikke disse stipendier, nej, man fjører spot til skade ved at nedskære stipendierne netop til

[Poul Dam.]

denne gruppe, som man fratager børnetilskuddene.

Endelig lader man fremtiden betale. Det er et kendt og prøvet nummer. Man udskyder anlæggene, 580 mill. kr., og man nedskærer reserverne. At nedskære reserver er jo også en udskydelse af nye initiativer. Man regner med, at man i det kommende år vil kunne lade være med at fremsende bevillingsansøgninger til finansudvalget — det vil vi nu se, før vi tror det — og at man vil lade være med at lave ny lovgivning. Også her tror jeg nok man forregner sig. Men i hvert fald er det, der sker, kun en udskydelse. Sagerne kan ikke lægges døde, sagerne vil dukke op, de vil komme i løbet af de kommende år. Man udskyder alt i alt over 1.000 mill. kr. til fremtiden.

Når man lægger alt det sammen, så bliver der tilbage en gruppe, som jeg på min oversigt her kalder „diverse småting“ på 135 mill. kr. Det kan man måske kalde besparelser — for en dels vedkommende — i den forstand, at det er udtryk for mindre ressourceforbrug, mindre forbrug af arbejdskraft, mindre forbrug af penge. Det er jo ikke store resultater, og det var dog trods alt det, som var meningen. Når man ser på PP II og alle mulige andre udmærkede papirer af dem, hr. Lindholt ikke kan lide, så ved man jo, at det er ressourceforbruget, det drejer sig om. Det, der skal spares på, for at der kan være mening i besparelserne, det er ressourcerne. Det hjælper ikke bare at gennemføre en eller anden form for omfordeling. Jeg vil gerne, ikke mindst i sammenhæng med disse 135 mill. kr., „diverse småting“, spørge, om man ikke nogen sinde gør sig nogen overvejelser med hensyn til spørgsmålet: hvad koster det egentlig i kontante penge at spare? Hvad koster det i administrationsudgifter? Det drukner jo smukt på det almindelige statsregnskab, det ved jeg godt. Men hvad koster det egentlig? Jeg har en fornemmelse af, det koster meget med de stadige filerier, man oplever på en lang række budgetter, og som den nuværende regering jo ikke har opfundet — det har man lavet tidligere; filen må være blevet liggende fra den forrige regering og fra den forrige igen. Hver eneste gang kræver det en sådan indsats af embedsmænd, af kontorpersonale, at man nok må spørge sig selv,

om der ikke herved ofres næsten lige så meget, som der spares. I hvert fald når man ser det relative i disse besparelser.

Der er også stadige ændringer af lovgivningen, som er af samme administrationskrævende art. Vi skal ændre fritidsundervisningsloven igen, have nye regler om holdstørrelse og ændringer i reglerne for deltagerbetaling osv. Jeg kan ikke rigtig følge med i, hvilket nummer af ændringer i disse regler det er i de bare 9 år, jeg har siddet i Folketinget. Jeg har fornemmelsen af, at vi har lavet denne lovgivning om hvert andet år. Hver gang kræver det nye skemaer, nye administrationsinstrukser, nyt arbejde for en forfærdelig masse mennesker. Da fritidsundervisningen hører til de områder, der i forvejen er overadministreret, kan man forestille sig, hvad det kan blive til her. Tænker man slet ikke på det? Har man slet ikke taget højde for det, når man stiller sine nettotal op? Nettotalene er nydelige, men de er ikke sandfærdige. Her er med den måde, der drives politik på fra regeringernes side, tale om en overadministrering, som er ganske overordentlig kostbar, og som man langt hellere skulle tage fat på.

Der har jo længe været talt om at rationalisere og forenkle administrationen, men hvordan går det egentlig med bestræbelserne? Vi ved, der er noget at hente her, men det er et langsigtet arbejde. Det gør ikke så meget, det er langsigtet. Jeg tror, at det helt og aldeles er de langsigtede spareinitiativer, der kan nytte noget. Det har vi også længe været i gang med i Folketingets partier — som det er blevet sagt af en tidligere ordfører: indtil nu uden større resultater. Intentionerne har været langt bedre end vores evne til at virkeliggøre dem. Men det skal dog lige siges, at når professor Jørgen Dich, som fru Grethe Philip omtalte, taler om disse ting, som om det var noget splinternyt, så kan vi godt beskedent sige, at vi har sagt disse ting i årevis — nogen i hvert fald. At der så ikke er nok, der har hørt det, det er en anden sag. Professor Dich er i hvert fald ikke den første.

Det er de langsigtede initiativer, der kan give nogen nytte. De kortsigtede foranstaltninger rammer i blinde — nej, undskyld, det var en alt for elskværdig bemærkning over for regeringen; jeg tror såmænd godt, regeringen ved, hvad den gør — men i hvert

[Poul Dam.]

fald: den rammer for befolkningen at se i blinde. Og de kortsigtede spareforanstaltninger skaber i mangfoldige tilfælde nye problemer. Jeg tror, der er mange former for sociale besparelser, bl.a. dem, regeringen har foreslået, som er med til at skabe nye klientgrupper, som kommer ind i systemet på områder, hvor man ikke kan afvise dem og heller ikke ønsker at afvise dem, og hvor de kommer til at koste flere penge, rent bortset fra at det menneskeligt set bliver dårligere løsninger, man når frem til.

Vi kan vel heller ikke blive ved med at bremse anlægsudgifterne, uden at fremtidens opgaver bliver endnu mere påtrængende og endnu mere kostbare. Man dæmmer blot op for et vældigt behov. Man kan ikke regne med, at man f.eks. for Grønlands vedkommende kan nedskære anlægsbehovet absolut. Man kan fordele det over længere tid, man kan have stadig flere opgaver liggende uløste, men det betyder jo bare, at man gør det vanskeligere at klare tingene, og en række problemer undervejs koster det penge at løse fra dag til dag. Og så er der jo steder, hvor man ikke forstår den driftsøkonomiske fornuft. Man bremser DSBs investeringer, men det er jo netop investeringer i den kollektive trafik, som skulle gøre den kollektive trafik mere rentabel, som skulle gøre det mere attraktivt at benytte sig af den kollektive trafik. Man sparer altså og undgår derved at få de indtægter, man ellers kunne få fat i.

Jeg synes, det må siges, at regeringens finansplan har et klassepræg. Den gavner, som jeg sagde før, de velbjærgedes interesser og rammer i forvejen vanskeligt stillede grupper. Ud fra disse præmisser er vor interesse i at diskutere den foreliggende spareplan meget lille. Vi ønsker derimod — som altid — de langsigtede sparebestræbelser fremmet. Det er de sparebestræbelser, der også betyder en begrænset anvendelse af ressourcer til det offentliges formål. Men jeg synes egentlig, at det kun er mundsvejr, det, der er fremkommet fra regeringen netop om det langsigtede.

På dette sted skal det nok tilføjes, at jo mere jeg har prøvet at sætte mig ind i de sidste papirer, vi har fået, jo sværere har jeg som allerede sagt — eller som allerede antydet i hvert fald — ved at tage dem helt

alvorligt. Er denne finansplan en vittighed, som slet ikke er beregnet på seriøs behandling?

Ja, der er for det første dette med de trin, først en finansplan I uden dyrtidsreguleringsindgreb og så en finansplan II med dyrtidsreguleringsindgreb. Det kan være, det er tænkt pædagogisk, eller, som hr. Heinesen antydede: for ikke at overvælde os for meget, at vi skulle have det ind med små skeer, ligesom anden bittert smagende medicin. Det kan også være, det er en sløringsmanøvre; i så fald er den ikke lykkedes. Eller måske er det en antydning af, at det slet ikke er meningen, at man vil gennemføre disse dyrtidsreguleringsindgreb? De er måske bare tænkt som et slag i luften. Slag i luften er elegante eller kan være det i hvert fald, og de kan virke imponerende; man skal bare passe på med slag i luften, man mister så frygtelig let balancen.

Hovedgrunden til, at jeg har svært ved at tage disse ting alvorligt, er, at jeg ikke fatter, hvad det er for en økonomisk filosofi, der ligger bag kasseoverskuddets afskaffelse, dette, at man fra et kasseoverskud på 3½ milliarder går ned til kasseunderskud på 1 milliard. Tror man virkelig, at man kan drive en inflationsbekæmpende politik og så samtidig fjerne dette kasseoverskud fuldstændigt? Jeg har nok hørt, man siger, at de stigende oliepriser vil gøre, at alle mennesker får så dårligt råd til at bruge penge, at det ikke er nødvendigt at have et kasseoverskud, at det ikke er nødvendigt med en stram finanspolitik. Det er meget interessant, og det argument vil jeg gerne sammenholde med de skjulte trusler om, at hvis man ikke gennemfører indgrebet over for dyrtidsreguleringen, så vil man lave tvungen opsparing eller momsforhøjelse, eller hvad ved jeg — de kommer ikke alle sammen fra lige ansvarlig side, det ved jeg godt, men jeg har da hørt dem alle sammen — netop for at få en stram finanspolitik. Hvad skal man med en stram finanspolitik i den situation, når man ikke har haft brug for den i den anden situation? Inflation er da ikke alene et spørgsmål om forhøjede omkostninger, det er da også et spørgsmål om efterspørgsel. At oliepriserne stiger, vil naturligvis betyde, at vor valutabalance bliver forringet meget voldsomt, men vil det betyde, at mennesker af den grund bruger hele

[Poul Dam.]

deres resterende indkomst til at efterspørge indenlandske varer? Vil de ikke vedblive med at efterspørge udenlandske varer? Er der ikke stadig væk ud fra den filosofi, som man plejer at blive præsenteret for fra borgerlig side, en mening i at beholde et kasseoverskud? Tror man virkelig, at dette kan lade sig gøre?

Jeg ser på det fortsatte arbejde med statens finanser med stor spænding, ikke fordi regeringen er så spændende — der er jo grænser for, hvor mange chok den kan give os efterhånden — men jeg er noget spændt på folketingets holdning. Hvor længe har man i sinde at leve med denne regering? Ved regeringens dannelse sagde statsministeren, at det var jo helt klart, at der ikke var noget flertal mod denne regering. Det var tvivlsomt dengang, og det kan blive det endnu mere, hvis regeringen fremturer, som den er begyndt.

SF stillede et forslag til dagsorden forleden. Vi agter ikke at gentage spøgen — ikke i dag i hvert fald — men der kan jo komme en anden dag. Vort forslag kom sikkert for tidligt. Det viste sig, at der — med enkelte undtagelser — ikke var nogen i folketinget, der turde sige bøn til regeringen ved den lejlighed. Men jeg tror, regeringen snart bliver nødt til at tage reb i sejlene. Det er ikke sikkert, at folketingets partier bliver ved med at være så medgørlige.

Jens Møller (KrF):

Det af den forrige regering fremsatte finanslovsforslag havde i hvert fald én god side, og det var, at der ikke var nogen stigning i udgifterne beregnet i faste priser. Men desværre opnåede man jo ikke det resultat bare ved besparelser, men i høj grad også ved nye skatter og afgifter, især på parcelhusene, men også på andre områder. I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at undre mig over, at vi nu stadig væk hører fra socialdemokratisk side, at man vil give gaver til de besiddende. Socialdemokraterne vil altså mene, at det er at give gaver, når man lader være med at tage noget. Det er jo en nem måde at give gaver på.

Vi er i kristeligt folkeparti tilfreds med, at forslagene om disse skatter og afgifter er faldet væk, fordi vi mener, de ramte tilfældigt og var uretfærdige på mange måder.

Men det gør jo, at det bliver nødvendigt med yderligere besparelser for at holde balancen i foretagendet.

Man kan stille sig selv det spørgsmål, hvor store besparelser der er nødvendige. Her er vi tilbøjelige til at tro, at det er vigtigere, om vi kan få en langsigtet sparepolitik, end om vi får de helt store besparelser lige netop nu. Det er det langsigtede, der virkelig kunne være med til at sanere landets økonomi.

Går vi så over til den nuværende regerings spareforslag, som de ligger for os her i dag, så vil vi gerne anerkende dem som et oplæg til et udvalgsarbejde. Der er mange gode ting i dem, og vi vil gerne være med til at forhandle om dem. Men allerede på nuværende tidspunkt vil jeg gerne klargøre vores stilling til nogle vigtige punkter, sådan at man ikke skal være uvidende om, hvordan vi ser på dem.

Vi synes bl. a., at det er lidt forkert, at man kalder det at føre udgifterne over til kommunerne for besparelser. Det er jo bare at lade sorteper gå videre. Det kan da godt være, vi skal gøre det, men skal vi ikke kalde tingene ved deres rette navn?

Vi er godt tilfreds med besparelserne på fritidsloven. Det er en god ting, at folk får lov til at betale for det, de får. Det andet med, at visse ting skal være helt gratis, mens man skal betale fuld pris for andre ting, er en slags formynderi. Derimod mener vi, at der kan spares en masse penge på fritidsloven ved en rationalisering, fordi hele administrationen af fritidsloven er ganske umulig at finde ud af.

Så er der nogle ting, som vi ikke vil kunne medvirke til, og dem skal jeg gerne nævne allerede nu, så man ikke skal være i tvivl. For det første nedskæring af bistanden til u-landene. Det kan ikke være rigtigt, at vi skal spare på dette sted. Det kan ikke være rigtigt, at fordi vi her i Danmark har haft et overforbrug igennem mange år, så skal det være de allerfattigste, nemlig dem ude i u-landene, der skal undgælde.

Vi vil heller ikke være med til at nedsætte børnetilskuddet. Det er jo i realiteten det, der sker; når man kun vil give halv dyrtidsregulering, så er det en langsom nedsættelse af børnetilskuddet. Netop de børnerige familier er vel nogle af dem, der har det allerhårdest i dag med de voldsomme prisstigninger.

[Jens Møller.]

ninger osv.; det kan ikke være rimeligt, at de skal rammes ekstra.

Der er også visse tendenser i finansplanen, der tyder på, at man vil spare lidt på pensionisternes område. Det synes vi også er helt urimeligt. Det er ikke store ting, det drejer sig om, så vidt jeg kan overse, men det kan ikke være det sted, vi skal spare. Pensionisterne har det sandelig svært nok, som det er, de trænger i højeste grad til at få deres kår forbedret.

Der er nogle punkter, hvor vi godt vil have lidt mere at vide, og hvor vi godt vil være med til at snakke om det. Det drejer sig bl. a. om, hvad nedsættelse af aldersgrænsen for børnetilskud fra 18 til 16 år vil betyde. Når vi sammenholder det med, at man vil nedsætte stipendierne til de 16—17-årige, ja, så betyder det jo en ret voldsom forøgelse af udgifterne for familier, der har børn i den alder. Vi er meget positive over for, at disse stipendier skal nedsættes, men vi er betænkelige ved, at det skal ske samtidig med en afskaffelse af børnetilskuddet netop til de samme aldersklasser.

Med hensyn til uddannelsesstøtten vil man gå over til lån i banker og sparekasser. Her vil vi meget gerne have at vide: hvad så med renten? Er det meningen, der skal berales rente igennem hele studietiden? Med de lange uddannelser, vi har, kan det jo blive en temmelig voldsom historie. Og vi vil også gerne spørge: hvordan vil man sikre sig, at disse lån bliver rigtigt fordelt? Hvordan vil man sikre sig, at det ikke bliver sønnen af den mand, der i forvejen har konto i banken, der får lånene, mens sønnen af den ganske almindelige mand, der måske ikke har en bankkonto, ingen får?

Endelig er der spørgsmålet om motorvejsbyggeri. Vi er noget betænkelige ved de store besparelser på det område. Det er jo en kendsgerning, at motorveje sparer menneskeliv og megen lidelse. Vi siger ikke spor om Storebæltsbro og Saltholm. Vi så hellere, at man standsede de to projekter, som for os at se for en meget stor del er prestigeprojekter, og så brugte de penge, der blev sparet dér, til at fortsætte udbygningen af motorvejene.

Der kunne måske også findes andre eksempler. Vi har også nogle ideer om, hvordan man kunne spare, ting, som ikke er

kommet med, og vi skal komme frem med dem i udvalget. Jeg vil blot nævne et par enkelte ting her.

Vi kunne tænke os, at ministrene gik foran med et godt eksempel. Det er en ting, der virker forargende ude i befolkningen, at vore ministre foruden deres ministerløn også oppebærer løn som folketingsmedlemmer. Jeg tror, det vil have meget stor psykologisk betydning — det er noget, der har været talt om nogle gange, den psykologiske betydning.

Vi vil meget gerne være med til en krig mod dobbeltadministrationen — vi snakker så meget om det, men det er, ligesom det ikke rigtig kan komme i gang — og en krig mod folkevalgtes kontrol af andre folkevalgte. Hvis vi gav kommunerne virkelig mulighed for at være herre i eget hus, under ansvar naturligvis, så ville også her en masse udgifter kunne spares.

Det er også et spørgsmål, om man ikke kunne indføre nogle flere afgifter. Vi er ikke principielt imod afgifter. Vi er imod afgifter, der rammer tilfældigt, afgifter, der ikke rigtig har nogen gavnlige virkning — ud over lige det økonomiske, selvfølgelig. Det var dog muligt, man kunne finde visse afgifter, der foruden at give økonomisk fordel også var gavnlige ved deres virkninger. Jeg vil gerne nævne et par eksempler allerede her.

Der er spørgsmål om emballage. Der er naturligvis emballage, der er nødvendig — det er nødvendigt med en kasse til at sende en maskine i — men der er også megen emballage i dag, der ikke i og for sig er nødvendig, der mere er reklame og den slags. Der er tale om et ressourceforbrug, som absolut ikke er nødvendigt, der er tale om en forureningskilde. Man kan tænke på glasskår i naturen og dåser osv. Vi vil gerne være med til at overveje, om man kunne lægge en afgift på den slags emballage.

Der er spørgsmålet om abortus provocatus. Der er jo ingen grund til, at det behøver at være helt gratis at få det foretaget. Det koster jo penge at have det beredskab på vore sygehuse. Hvorfor kunne folk ikke selv betale, hvad det koster? En graviditet er jo nu engang ikke nogen smitsom sygdom.

Vi kunne tænke os, at man overvejede nogle afgifter på egentlige luksusgenstande, og her kunne nævnes mange ting. Der kunne nævnes biler over en vis pris. Der

[Jens Møller.]

kunne nævnes lystbåde over en vis pris, sommerhuse og boliger over en vis pris. Hvis man satte en eller anden rimelig grænse dér, så ville det være helt naturligt at have en ekstra afgift på disse meget dyre ting. I den forbindelse vil jeg gerne nævne en særlig vare, nemlig pelsværk fra vilde dyr. Det er jo sådan, at disse vilde dyr mange steder er ved at blive udryddet af krybskytter osv. Her ville vi foruden at skaffe penge i statskassen også kunne være med til at gøre en god gerning ved at lægge en virkelig klækkelig afgift på skind fra den slags dyr.

På længere sigt er det naturligvis vigtigt, at vi får en skattereform, og det vil vi meget gerne være med til. Noget af det første, vi må gøre dér, er, at vi må sikre os, at alle kommer til at betale en rimelig skat. Det er ganske enkelt umoralsk, at mennesker kan have trækprocent 0, når de samtidig har et stort privatforbrug. Jeg kan ikke se andet, end at det er umoralsk. Derved kommer naboen jo til at betale for disse mennesker. Det er måske arbejdsmanden eller manden med den lille mellemindtægt, der må betale. Vi mener derfor, der må findes udvej for, at mennesker kan sættes til et minimumsforbrug, eller hvad man vil sige. Man må nogenlunde kunne skønne over forbruget, og det må være det minimum, man trækker skat af, uanset hvad trækprocenten så ellers kan manipuleres ned til.

Vi mener, at på længere sigt ville det være uhyre gavnligt, om vi her i folketinget kunne blive enige om en plan for de offentlige udgifter, f. eks. en 10 års plan. Hvis en sådan plan først var vedtaget, ville det give ro og sikkerhed i erhvervslivet. Man ville vide, hvad man kunne vente, og derved ville udviklingen forløbe bedre. En sådan plan kunne f. eks. gå ud på, at man hvert år ville sørge for, at statsbudgetterne ikke voksede for meget, men voksede på en sådan måde, at det offentlige lagde beslag på 1 pct. mindre af nationalindkomsten for hvert år, sådan at man i løbet af ca. 10 år kunne

komme ned fra de nuværende 50 pct. af nationalindkomsten til 40 pct. af nationalindkomsten. Det er 1967-niveauet. Dermed ville vi være tilbage til det sted, da udviklingen for alvor begyndte at løbe løbsk, og vi ville igen få en rimelig balance imellem privatforbrug, investeringer og offentligt forbrug.

Jeg skal ikke tage mere af folketingets tid nu. Vi skal videre. Vi vil gerne være positivt med i arbejdet i udvalget, og dér skal vi nok komme med nogle flere gode ideer.

Knud Jespersen (DKP):

Naturligvis var det med nogen interesse, vi kiggede på de forslag, regeringen har fremlagt til begrænsninger, men det var med interesser, der modsvarer de diskussioner, der foregår i befolkningen, nemlig interessen i: hvem er det, der skal betale, hvad er det, der skal betales, og hvem er det, der opnår fordele? Vi agter at gøre det til det centrale problem i forbindelse med finanslovdebatten for at sikre, at der skabes betydelig klarhed over, i hvilket omfang de beslutninger, der måtte blive resultatet, rammer et flertal og kun begunstiger et overordentlig lille mindretal.

Oven i en periode med mange nedskæringer, såkaldte besparelser, skal befolkningen altså endnu en gang have en hestekur. Disse asociale foranstaltninger rammer særlig hårdt i en skatteflåningstid. Af den grund bør også denne finanslovdebat i høj grad lægge vægt på, hvordan vi bringer skattestrykket i fokus med det formål at mildne det.

Ifølge perspektivplan II, kapitel 49 om skatte- og afgiftspolitik, har Danmark siden 1970 haft verdens højeste skattetryk. Stigningstakten har været så hård, at den har ramt arbejdslyst, opsparing og eksport. Perspektivplan II nævner bl.a., at de voksende forbindelser med andre lande vil lægge visse bånd på vor skattepolitiske handlefrihed. Konkrete bindinger på forskellige områder kan muligvis efterhånden indgå som et led i EF-samarbejdet, men uafhængigt deraf vil

[Knut Jespersen.]

den øgede mobilitet for kapital og arbejdskraft og afskaffelse af handelshindringer betyde, at store skatteforskelle kan få uønskede virkninger.

Dette var et citat fra denne perspektivplan II, og det betyder, at man forsøger at fritage fællesmarkedet for det krav, det har stillet om skatteharmonisering. I EF-forslaget af 17. december 1973 om overgangen til anden etape af den økonomiske og monetære union findes en generel indledning og tre direktivforslag. Ifølge disse forslag skal skatterne harmoniseres efter en tidstabel, budgetter skal harmoniseres efter en progressiv skala, og udvalget for økonomisk politik, der afløser de tre gamle udvalg for konjunkturpolitik, budgetpolitik og økonomisk politik på mellemlang sigt, får næsten lige så store beføjelser, som det danske finansministerium har i Danmark.

Når perspektivplan II derfor taler om konkrete bindinger på forskellige områder af vores skattepolitik, så er det ikke længere fremtidsvisioner, men det er fællesmarkedets krav i det kommende år, der er nævnt som en advarsel til regeringen. I grunden er det mærkeligt, at finansministeren overhovedet ikke begrundede sparehysteriet med fællesmarkedet. Det er dog en formildende omstændighed selv for den nuværende regering — og der skal meget til, før jeg finder noget formildende i denne regering — at det er fællesmarkedet, som kræver nedskæringerne. Men regeringen har altså ønsket at stå alene med ansvaret for dette finanslovsforslag, og så må den også høste takken herfor.

Skattetrykket er som nævnt det helt afgørende problem. For 1973 var skattetrykket, dvs. samtlige skatter og afgifter samt sociale kontingenter, på 55 pct. af nettonationalindtægten. Når den tidligere regerings procent var lavere, skyldes det kun, at den brugte nationalbruttoindkomsten, og dette er naturligvis fejlagtigt, da den del af indkomsten, der medgår til kapitalapparatets afskrivning og vedligeholdelse, i virkeligheden ingen skatteevne repræsenterer.

Men heller ikke denne regerings beregningsmåde er korrekt, idet de 17 mia kr., der ikke beskattes, medregnes i nationalindkomsten, naturligvis, og det betyder, at det samlede skattetryk i virkeligheden ikke er

på 55 pct., men på ca. 60 pct. Disse vilkår byder de ansvarlige befolkningens flertal at leve under. Det er denne utålelige tilstand, der bæres af det værdiskabende folk, og det er en tilstand, som vi snarest muligt ønsker at få stoppet. Alene om man ville beskatte de 10 af de 17 mia kr. med de 50 pct., ville det betyde økonomisk langt mere end regeringens faktiske nedslagningsplaner, og samtidig kunne skattetrykket lattes betydeligt.

Danmarks Statistik giver en del af svaret på, hvor de sorte penge findes, og hvorfra de kan komme. Omtrent det samme år, hvor landbruget forøgede sine indtægter med op til 40 pct., var der 150 godsejere og 1.650 gårdejere, som havde nul i skattepligtig indtægt, og der var 700 fabrikanter og 450 grossererere. Det kunne udvides, men det omfatter faktisk ikke lønmodtagere, disse grupper, der opgiver nul i skattepligtig indtægt. Bare disse kendsgerninger bekræfter vort krav om, at ligningsmyndighederne i stedet for unødvendig jagt på lønmodtagernes tiører burde kontrollere de 20 pct., der udgør den tvivlsomme del af de skattepligtige personer i Danmark.

Naturligvis er der mange andre måder, hvorpå man kunne begrænse skattetrykket. Afskaffelse af militæret vil lette skattetrykket med 3 pct. enheder eller med 3,7 mia kr., men tilsyneladende har finansministeren helt glemt militæret i den såkaldte spareplan, og finansministeren vil yderligere føje spot til skade gennem tilladelse af helhedsansættelse af 33.000 personer. Alt dette skal altså koste finansloven 3,7 mia kr. Disse penge mener vi man kunne spare fuldstændig og totalt og anvende til menneskevenlige formål.

Oprustningen er en både farlig og kostbar galskab. Den sluger skatteydernes penge, det anvender energi og skader Danmark i en situation, hvor der virkes for fred og afspænding. Den internationale afspænding var bl.a. en af årsagerne til den af oliemonopolerne igangsatte energikrise. I den forbindelse vil jeg minde om et andet af vore krav: beslaglæggelse af forsvarets olielagre.

Nedskæringer skal vi i henhold til finansministeren se ramme befolkningen i flæng minus det store hartkorns folk. Det lyder så smukt i finansministerens fremsættelse, at man sigter efter at nå frem til en balanceret

[Knud Jespersen.]

løsning, så man derved kunne undgå at ramme enkelte grupper særlig hårdt. På denne baggrund er det mere end bemærkelsesværdigt, at godsejere, fabrikanter og grosserer helt fritages for denne nedskæring, mens pensionister, studerende, lærlinge, socialt trængende og arbejderbefolkningen alene kommer til at bære nedskæringsbyrderne. Samtidig med at regeringen giver velhavere nedsat formueskat og storkapitalistiske selskaber som oliemonopolerne mindre selskabsskat, kræver den større selvfinansiering af lærlinge, studerende og pensionister. Det er en reaktionær løsning, der åbenbart sigter mod en højresamling af de sidste konservative grupper i Danmark. Vi vil ikke være med til at tage pengene fra 80 pct. af befolkningen for at give dem til disse i forvejen højt privilegerede grupper.

At regeringen fører en reaktionær klassopolitik, kan end ikke skjules i mængden af dens egne anvendte ord. Kendsgerningerne viser, at det første fællesmarkedsår yderligere satte tempoet for inflationen op. I dette år blev de mange pensionister, studerende og lærlinge ramt særlig hårdt, da de ikke har mulighed for en lønglidning, og derfor har alle et tilgodehavende, et lønetersløb, om man vil, der stort set er på ca. 8.000 kr. pr. studerende, pr. lærling, og et tilsvarende beløb har pensionisterne krav på.

Om vi betragter prisstigningerne, så var de i fjor i gennemsnit på 11 pct., mens fødevarerpriserne alene steg med 18 pct. For lærlinge, studerende og pensionister, som bruger halvdelen af deres små indkomster til fødevarer, blev 1973 et katastrofalt dårligt år. Hertil kommer nu ekstra varmeregninger på et par tusind kr. For pensionisterne blev 1973 et særlig slemt år, man kan næsten sige et katastrofeår. Regner vi januar 2 gange, så fik folkepensionisterne sidste år med 13 måneder, hvis man kan sige det sådan, og det kan man, reguleret deres pension 3 gange, men den reelle samlede forbedring af deres pension blev kun på mellem 2 og 4 pct. Kvinder i alderen fra 62 til 67 år, som er gift med en pensionist, fik deres pension frataget, og i stedet for fik de et mindre hustrutillæg. Med en pensionsforhøjelse på godt 2 pct. og prisstigninger på fødevarer på 18 pct. er det såre forståeligt, at pensioni-

sterne er utilfredse og utrygge ved den stadige udhuling af og nedskæring i deres kår.

Hvad er det så, regeringen gør nu? Griber den ind mod skattesnyderiet, og afskaffer den skattefiduserne? Nej, den foreslår yderligere nedskæringer af de studerendes, af lærlingenes, af pensionisternes og af de enlige mødres kår. Regeringen vil fjerne de rentefri studielån, forhøje lærlingenes selvfinansieringsgrad, fjerne mælkekomensationen, skære sygehusbyggeriet ned, fjerne sygehus- og sygesikringstilskud, og man vil sætte maksimumsgrænse for driftsudgifter på plejehjemmene. En sådan spareplan kan måske give de omtalte 2,9 mia kr., men den kan af ingen kaldes for human.

De studerende vil efter regeringens pludselige krav komme til at betale over 5.000 kr. pr. hoved årlig for at kunne gennemføre studierne uden ekstra erhvervsarbejde, og her er ikke tale om rentebærende lån for nye studerende, men både for nye, og for dem, der allerede har påbegyndt et studium, og som er begyndt ud fra den forudsætning, at de kunne få 14.000 kr. rentefrit. Nu skal de ikke alene tjene 8.000 kr. ekstra ved erhvervsarbejde for at få dækket leveomkostningerne, men de skal nu også betale markedsrenten af samtlige 22.000 kr.

Der var engang en regering i vort land, der bestandig omtalte det som velfærdslandet Danmark. Det er fortsat gældende for generaler, direktører, godsejere og industrifyrster, men for over 80 pct. af befolkningen er der intet velfærd, og for de studerende, som nu får stipendier og lån nedskåret med 5.000 kr. pr. hoved, er der direkte fattigdom i vente. Med den stigende arbejdsløshed får de studerende også vanskeligheder ved at finde ekstraarbejde, og samtidig forlænges studietiden, så deres samlede studiegæld hurtigt presses op over 100.000 kr.

En sådan gæld vil afskrække og vil forhindre mange af arbejderklassens børn i at studere. Vi vil altså således få en økonomisk adgangsbegrænsning, der skiller de unge op i kapitalistbørn og dem, der ikke har råd til en uddannelse. Klassesamfundet vil med dette forslag rendyrke og skabe netop de modsætningsforhold, som i alle kapitalistiske lande har givet og stadig giver anledning til oprør og arbejdsnedlæggelser.

For vore tre storbanker, som behersker bankverdenen, er regeringens forslag en fin

[Knud Jespersen.]

forretning. De statsgaranterede lån skal fremover optages i bankerne til markedsrenten uden afslag for, at disse lån indestår med 100 pct. sikkerhed. Faktisk er det jo sådan, at disse store selskaber i bankverdenen simpelt hen vil kunne glæde sig over, at fik folket ingen regering, så fik i alt fald bankerne og dermed ligestillede det.

Det er jo ikke selskaberne i vores land, aktieselskaberne, der generelt betaler mest i skat, skønt det er dem, der tjener mest. Alligevel foreslår man selskabsskatterne nedsat, så selskaberne kun kommer til at betale et symbolsk beløb på 1,8 mia kr. eller 2 pct. af samtlige skatter og afgifter. Danmark har i forvejen Europas mindste selskabsskatter. De er kun $\frac{1}{3}$ af de hollandske selskabsskatter, så det er helt uforståeligt, at denne regering, der taler om en afbalanceret økonomisk løsning, end ikke vil forhøje selskabsskatterne, men tværtimod sænke dem.

Et af de andre områder, hvor man også vil nedskære, er på de offentlige arbejder. Dels vælter man millionbeløb over på kommuner og amter, dels opretholdes bygge- og anlægsstoppet. Hvis disse nedskæringer fastholdes, vil der blive titusinder af flere arbejdsløse alene som følge af nedskæringerne. Det kniber i forvejen overordentlig meget med at sikre beskæftigelsen til alle, og disse nedskæringer kommer derfor som benzin på et brændende hus.

Foruden de beskæftigelsesmæssige virkninger kommer hertil de virkninger, som udskydelse af en række anlægsarbejder giver. Det går ikke i længden, at man stopper sygehusbyggeriet og bare lader sygehuspersonalet strejke, mens man nægter at bøje sig for deres berettigede krav, så de syge kommer til at affinde sig med deres skæbne.

Et fjerde område er området omkring det almenyttige boligbyggeri, som man vil fragte 125 mill.kr. uden nogen form for virkelig begrundelse. De penge, som blev afsat til udlejning af for dyre lejligheder, er der stadig brug for, idet der findes et par tusind tomme lejligheder, som er for dyre til, at almindelige mennesker kan betale dem. Det bliver ikke bedre med denne nedskæringspolitik, der rammer pensionisterne, de elige mødre over nedsat børnetilskud og de unge over uddannelsespolitikken.

Nu og fremover vil der være et stort be-

hov såvel for de 60 mill.kr. til byggemodning og grundkøb, som regeringen vil spare på udlån fra statens bygge- og boligfond, som for de 125 mill.kr., der skal spares på det almenyttige byggeri.

Det fjerde store uafbalancerede økonomiske nedskæringsforsøg er forsøget på at vælte over 500 mill.kr. over på amter og kommuner. Det gælder civilforsvar, sygehus, sygesikring, lærerlønninger og biblioteker. En sådan overvæltning af udgifterne på kommunerne betyder jo ikke nogen lettelse i skattetrykket. Tværtimod forøger det skattetrykket for de socialt dårligt stillede, idet kommuneskatten er proportional, medens statsskatten dog er i nogen grad progressiv. Samtidig vanskeliggør denne overvæltning af problemer og udgifter til kommunerne arbejdet med gennemførelse af deres opgaver. Ja, hensigten er jo næsten — sådan ser det ud — at stoppe for nyansættelser af lærere for kommunernes kulturelle virksomhed.

Så siger finansministeren, at kommunerne får 1,2 mia kr. i kompensation ved arbejdsgivertilskud til dyrtidsportionerne og opretholdelse af bygge- og anlægsstoppet. Det er klart, at forbud mod byggeri giver offentlige besparelser på kort sigt, men hvor bliver så de langsigtede løsninger af, som finansministeren er så glad for?

De øvrige besparelser er noget spredte, og de fleste er som de forrige ganske umotiverede. Hvorfor vil finansministeren ikke give en saglig begrundelse for hele denne asociale nedskæringsplan?

U-landsbistanden skærer man også ned, men de helt forkerte steder. Vi er modstandere af nedskæring i u-landsbistanden, men kunne ønske, at midlerne blev brugt noget anderledes. Danmarks støtte til verdensfødevareprogrammet, EF-lån til Tyrkiet, støtten til kupregimer via Verdensbanken burde være sparet længe før støtten til FN's udviklingsprogram og kaffeafgiften, der nu forvandles til overvejende at være en dansk skatteindtægt.

Likvideringen af miljølovgivningen er en overordentlig alvorlig sag. Det er paradoksalt, at denne regering, som gik til valg på krav om nærdemokrati og miljøbeskyttelse, straks efter magtovertagelsen likviderer det økonomiske grundlag for en sådan politik. Med nedlæggelsen af bevillinger til miljø-

[Knud Jørgensen.]

kontrol er der i virkeligheden givet frit slag for at sikre, at enhver ud fra profithensyn har ret til at forgifte og tilsvine omgivelserne.

På landbrugsministeriets område er der også ført en principielt ny nedskæringspolitik. I stedet for at lægge skat på godsejere og gårdejere, som i utallige tilfælde kun betaler symbolsk eller slet ingen skat — jeg vil ikke nævne navne, men nogle er jo mere kendt for ikke at betale skat end andre — foreslår regeringen, at en hel del mindre landbrug, husmænd, de jordløse landbrugsmedhjælpere osv. skal unddrages støtte for at løse det store hartkorns krav.

Vi har kæmpet for støtten til det mindre landbrug og for familiebrugenes bevarelse, men nu fører regeringen altså en overordentlig aktiv politik, der betyder familiebrugenes likvidation. Det bliver umuligt for de unge landmænd at skaffe sig over 1 mill. kr. til køb af et familiebrug uden statshjælp, og landbrugspriserne stiger som bekendt meget stærkt, hvorfor regeringen burde gå helt den modsatte vej i sin landbrugspolitik. Også landbrugsforskningen afskæres fra de nødvendige midler til tidssvarende forskning, og det betyder igen, at fødevarerne fortsat skal koste urimelig meget, og at vi fortsat vil blive tvunget til at tilegne os giftrester, nitratrester og andre sundhedsfarlige stoffer, som måske bl.a. er årsagen til de mange kræftsygdomme. Hele dette forskningsarbejde er nu i princippet likvideret, før det er kommet til at fungere i praksis. Den er overordentlig uheldig, denne udvikling, og den rammer de unge særlig hårdt, da det er dem, der skal leve længst med miljøforureningernes problemer.

Vi kan faktisk kun finde én fornuftig ting i regeringens forslag, og det er nedskæringen af kasseoverskuddet. Vi finder ikke, det er nødvendigt, at man har et sådant kasseoverskud, og vi synes, det var rimeligt, om man ophævede det og i stedet for sikrede bl.a., som vi har peget på, at man sparede forbrugerne for at betale moms på fødevarer. De to ting ville stort set gå lige op. Men det, der er afgørende for os, er, at man vil tvinge et flertal til at betale, man vil tvinge et flertal til at nedsætte deres forbrug, man vil begrænse på alle måder for at statsfinansiere arbejdsgivere, godsejere eller andre velbær-

gede. Selv Grønlandsområdet forser man sig på. Her vil man spare 40 mill. kr., især på det almindelige bygge- og anlægsprogram. Disse besparelser rammer endnu hårdere deroppe, end de gør i Syddanmark, da de sociale problemer og boligmæssige problemer er meget større end her. Det er faktisk en besparelse af den slags, man kun foretager, når alle andre muligheder er udtømt, og det er langt fra tilfældet.

Sammenfattende må jeg sige, at vor bedømmelse af regeringens politik synes at have fundet en bekræftelse i forslaget til besparelser gennem ændringer til det gennemfattede finanslovsforslag. Der var skåret dybt, der var taget så meget fra befolkningen gennem disse bestandige nedskæringer, at når man skærer nu, betyder det, at man skærer i levende kød. Derfor vil vi både under finanslovdebatten, i den videre diskussion om disse besparelser her i denne sal og ude i befolkningen gøre, hvad der er maksimalt muligt for at hindre, at de rammes af den katastrofe, som finansministeren har tiltænkt dem alene at skulle bære.

Flygaard (DR):

Menneskets opfindsomhed synes ofte at være størst, når det drejer sig om opfindelsen af ødelæggende våben. Sådanne oplevede vi det under den 2. verdenskrig. Disse opfindelser har også efter den 2. verdenskrig spillet en betydelig og mere fredelig rolle, skabt baggrunden for en betydelig økonomisk vækst, en så betydelig vækst, at mennesket begyndte at tale om andre målsætninger i den politiske debat.

Tager vi udgangspunkt i den tekniske udvikling, må det være menneskets opgave at gøre denne udvikling til sin tjener, ikke sin herre. Magter vi ikke denne opgave, kommer vi til at stå over for meget store problemer. Det er en given ting, at den tekniske udvikling i høj grad øver indflydelse på den økonomiske udvikling. I Danmark har vi vel fået fordoblet vor levestandard siden 1945, men ikke fordoblet vores tilfredshed, hvilket klart understreger de ikke-materielle værdiers betydning her i tilværelsen. Det ville være ønskeligt, om de materielle og ikke-materielle ting trak på samme hammel og ikke modarbejdede hinanden.

Det næste led i kæden er den politiske udvikling. Her vil vi arbejde henimod et

[Flygaard.]

samfund, hvor den enkelte får, hvad han har skabt, men samfundet får det, der skabes i fællesskab. På denne baggrund tror vi, at den sociale og kulturelle udvikling får de bedste betingelser at arbejde under.

Det er en stor opgave at forfægte en politisk ideologi. Hvilke krav må man stille til den? Det er helt klart, at den praktiske gennemførelse vil være betinget af de ydre vilkår. En politisk ideologis bærekraft vil derfor være betinget af, at kernen i problemet er rigtigt formuleret, og at denne kerne kan tilpasse sig en skiftende samfundsstruktur spændende fra et primitivt landbrugssamfund til et højt industrialiseret samfund. Med andre ord skal en sådan ideologi leve op til at være uafhængig af tid, sted og vilkår.

Når vi ser på den økonomiske situation, er det helt klart, at den indeholder et betydeligt element af usikkerhed. Denne usikkerhed præger også det foreliggende forslag til finanslov for finansåret 1974-75, og usikkerheden bliver ikke mindre af, at forslaget er udarbejdet af den tidligere regering. Denne usikkerhed udspringer af to forhold: dels de økonomiske problemer, der kommer til os udefra, dels de økonomiske problemer, som vi selv skaber.

Da retsforbundet nu for første gang i mange år på ny deltager i en finanspolitisk debat, skal jeg her knytte nogle bemærkninger til den økonomiske politik i al almindelighed.

Det er ligetil, at der er en indre sammenhæng mellem penge-, finans-, indkomst- og valutapolitikken. Jeg vil derfor ikke begrænse mig til finanspolitiske betragtninger i snævrere forstand, men prøve at give en samlet oversigt over retningslinjerne for retsforbundets økonomiske politik.

På det pengepolitiske område ønsker vi især at pege på, at man skal afholde sig fra indgreb på kapitalmarkedet, fordi det i højere grad betyder en forvridning af dette marked end gennemførelse af den opstillede målsætning. Det er ikke et mere gråt pengemarked, hvor den svage er dårligere stillet, vi har brug for. Obligationsrationeringer fra tid til anden er en uheldig politik, der skader investeringen, erhvervslivet, beskæftigelsen, ja, hele den danske befolkning.

Vi er meget kritiske over for den gennem-

førte realkreditreform, ligesom vi er kritiske over for en selektiv kreditpolitik alene af den grund, at det er vanskeligt at opstille objektive kriterier og sikre disse overholdt. Det er ikke mere administration og papir-nusseri, vi har brug for. Hvis vi i øvrigt fører en fornuftig politik, skal renten nok falde, men en inflationær politik kombineret med en hård indkomstbeskatning har på mange måder gjort rentepolitikken mere virkningsløs, vel mere på det forbrugsmæssige end på det investeringsmæssige område, og vel også mere for så vidt angår de højere indkomster end de lave indkomster, hvilket i høj grad giver helt uønsket social slag-side.

Mens pengepolitikken spænder over forholdene for penge-, kredit- og kapitalmarkedet, vedrører finanspolitikken de offentlige indtægter og udgifter. Hvis vi ser på de offentlige indtægter, er det en primær opgave at få lempet indkomstskatten til staten ganske betydeligt. For det første er indkomstskatten meget svær at administrere, for det andet fratager den mange lysten til at gøre et ærligt stykke arbejde eller en ekstra indsats — det har jo vist sig umuligt at gennemføre skattefrihed for overarbejde, som man ikke kan definere og afgrænse, og som i øvrigt ville ramme den mindre, selvstændige erhvervsdrivende urimelig hårdt — for det tredje er det en offentlig hemmelighed, at store beløb undrages beskatning.

Vi betragter det også som en primær opgave at sikre samfundet en stærkt stigende jordrente, en jordrente, der er til stede i ethvert samfund, men hvor det er et politisk spørgsmål, hvem denne jordrente skal tilfalde.

Hvis vi vender os til statens udgifter, er der tre områder, der skal tages fat på, hvis vi skal have de offentlige udgifter ned; det er boligområdet, det sociale område og det uddannelsesmæssige område. På boligområdet ønsker vi at afvikle såvel de direkte som de indirekte tilskud, fordi de virker efterspørgselsforvridende og giver udtryk for, at vi har råd til en højere boligstandard, end de samfundsøkonomiske forhold betinger det. Det er igennem en forøget produktion, vi skal skabe basis for en højere boligstandard, ikke omvendt.

Lad det være sagt ganske klart, at også retsforbundet ønsker at medvirke til en høj-

[Flygaard.]

ere boligstandard, men forudsætningerne rent samfundsøkonomisk skal være til stede. For lejernes vedkommende peger vi på en afvikling af rentesikringen, medens boligsikringen må begrænses til at løse rent sociale opgaver, og det er retsforbundets opfattelse, at de sociale boligselskaber ikke på det almindelige udlejningsmarked skal nyde nogen favorstilling i forhold til det private udlejningsbyggeri. Ud fra synspunktet om at skabe balance mellem ejere og lejere må de skattemæssige fordele, der er knyttet til parcelhusene, fjernes.

Men det er også givet, at man nu er nået dertil, hvor man skal stoppe al tale om yderligere undersøgelser osv. Sagen er nemlig tilstrækkelig belyst. Det drejer sig nu om at gennemføre den politiske beslutningsproces, at drage konklusionen; præmisserne ligger simpelt hen på bordet. Befolkningen har et rimeligt krav på at få at vide, efter hvilke retningslinjer der kan disponeres fremover. Det er helt uanstændige vilkår, man har budt befolkningen ved halve boligpolitiske løsninger. Det offentlige bør ikke gennemføre en større bygge- og anlægsaktivitet, end der er basis for. Det nuværende bygge- og anlægsstop har skabt en uheldig opbremsning, fordi der derved skabes meget store svingninger i det offentlige økonomiske aktivitet.

Et andet område, der i stort omfang har bidraget til den offentlige udgiftsekspllosion, er den sociale sektor. I og med at man har forladt det gamle synspunkt, at man skal yde hjælp, hvor der er behov og trang, og er gået over til at yde til alle eller flere, har man faktisk ikke haft styr på udgifterne. Som forholdene er, er der ikke spor at sige til, at mange sidder og regner på, om det nu kan betale sig at gøre en ekstra indsats, at tjene en ekstra skilling.

Alle kender til følgende problemstilling: hvis jeg forøger min indkomst fra 40.000 kr. til 60.000 kr., skal jeg betale så meget mere i skat, og så mister jeg boligsikringen, det bliver dyrere at sende børnene i børnehave osv. Det viser klart behovet for at få hævet den skattefri bundgrænse, så de sociale ydelser, der ydes ud fra et transskriterium, bliver skattefri. Det understreger også behovet for, at de offentlige udgifter i det hele taget bliver reduceret.

Hvilket udbytte og hvilke omkostninger er der forbundet med en indsats fra det offentlige side? Jeg tror egentlig, at en sådan analyse ville vise flere interessante træk. Der er ingen tvivl om, at den første krone, som det offentlige giver ud, er godt givet ud, fordi en sådan udgift dækker et helt elementært fælles behov. Men det må være lige så givet, at mange af de penge, man i dag giver ud fra det offentlige side, ikke dækker et sådant elementært behov og dermed ikke gør særlig stor nytte. Den første krone, man betaler i skat, føles ikke som nogen større omkostning eller belastning for den enkelte, og slet ikke hvis der er tale om en jordrentesvarelse til det offentlige under frie markedsvilkår, for så betyder det blot, at jordrenten tilfalder samfundet fremfor den enkelte. Den sidste krone, man i dag slipper til det offentlige, stat eller kommune, føles og er en meget stor belastning; der er for mig slet ingen tvivl om, at næsten alle i dag føler, at den samfundsmæssige omkostning langt overstiger det samfundsmæssige udbytte ved, at det offentlige løser opgaven.

Det kan i høj grad være et bevis på denne problematik, at mange i dag søger skattefrit arbejde og får det. Man kommer ligefrem til at mindes salig finansminister Vilhelm Lassen, der ved gennemførelsen af indkomstskatteloven af 1903 var så uforsigtig at give udtryk for, at nu ville riget ikke længere fattes penge. De få har vel klaret den, men hvad med de mange? Man sagde så smukt, at nu skulle de stærkeste skuldre bære de tungeste byrder, men er det gået sådan? Jeg spørger bare. Nej, vi er havnet i en ulyksalig tilstand, hvor man betaler indkomstskat efter manglende evne til eller mulighed for at snyde. Det er og bliver asocialt. Desto højere indkomstskatten bliver, desto værre bliver det; derfor skal indkomstskatten ned.

Et tredje stort område er uddannelsesområdet, hvor meget trænger til at rettes op. Da vi vel også på det uddannelsesmæssige område trænger til en større debat, skal jeg ikke her gå i enkeltheder, men dog trække et par ting frem.

Vi er sympatisk stemt over for at bevare børnetilskuddene under den forudsætning, at der ikke ydes en egentlig uddannelsesstøtte til det boglige område, hvorved man jo vil

[Flygaard.]

diskriminere over for den ikke-bogligt orienterede del af befolkningen. Ud over det fyldte 18. år er det vor principielle opfattelse, at uddannelsesstøtten bør ydes i form af lån, eventuelt rentefri i selve studietiden, og med rimelige afdragsvilkår. En sådan ændring ville sikkert tilskynde både til en kortere studietid og til en mindre tilgang. Det er tillige vor opfattelse, at der ikke skal opføres uddannelsescentre, der ikke skønnes at være et rimeligt samfundsmæssigt behov for, og ud fra et positivt synspunkt med hensyn til egnsudvikling bør der i videst muligt omfang finde en spredning sted af uddannelsescentrene.

Jeg skal derefter vende mig til et par indkomstopolitiske betragtninger. Det ligger helt klart, at retsforbundet må vende sig mod den indkomstopolitik, der drejer sig om prisstop, avancementstop og lønstop. Vi tror ikke på værdien af disse foranstaltninger, de er meget vanskelige at kontrollere, på kort sigt har de ingen virkning, mens de bare på lidt længere sigt trækker en række problemer med sig. En indkomstopolitik synes i øvrigt at have tendens til at låse løn- og indkomstopstrukturen fast til stor skade for den naturlige udvikling, hvor lønmodtageren og arbejdsgiveren søger over i mere effektive erhvervsgrøner. Man fjerner incitamentet.

Regeringens forslag til en indkomstopolitisk løsning har ud fra et liberalt grundsyn ikke ændret vor opfattelse af en sådan indkomstopolitik umulighed, i hvert fald urimelighed og uhensigtsmæssighed.

Oliekrisen, hvis omfang og karakter jo ikke er helt klart aftegnet, har i hvert fald medført en forringelse af vort bytteforhold over for udlandet. Det vil sige, at den reale købekraft herhjemme bliver forringet med indtil flere procent, alt efter hvor meget oliepriserne ender med at stige, men vi gør nok klogt i at regne med ikke at vende tilbage til de priser, som vi kendte, før oliekrise satte ind.

Det er klart, at der i kølvandet af disse problemer kan opstå problemer for den dårligst stillede del af befolkningen, som man måske bedst kan løse ved at forhøje den skattefri bundgrænse. Det burde egentlig ikke undre, at araberne på et eller andet tidspunkt ville sætte prisen på olie kraftigt i vejret, hvis de var i stand til det. Dels er der

tale om en ret ufølsom efterspørgsel, dels har det givet været et stort irritationselement, at den vestlige verden kunne skaffe sig betydelige indtægter til de enkelte landes statskasser ved at lægge en betydelig afgift på olien. Man fristes næsten til at sige, at det er løb som forskyldt, når man betragter den nuværende situation.

Når de omkostningsmæssige forhold har forskudt sig til ugunst for Danmark, må det være naturligt at spørge, om regeringen agter at fastholde kronkursen. Retsforbundet er ikke tilhænger af hverken devaluering eller revaluering, men er tilhænger af, at kronen finder sit naturlige leje. Derved sikres der også, alt andet lige, den bedste balance i vort betalingsmæssige forhold over for udlandet. Hvis den danske krone for øjeblikket er overvurderet, betyder det nemlig, at der i dette forhold ligger en tilskyndelse til en større import end ellers, samtidig med at vore eksportmæssige forhold tilsvarende forringes. Hvis man gør kronen fri, fjerner man også stort set spekulatationen omkring kronen, om den nu vil stige eller falde.

I denne forbindelse vil jeg gerne til sidst pege på, at vi nu ikke må forfalde til at lade et misforstået godt hjerte løbe af med os og bevilge hinanden kompensation for de stigende oliepriser. Der er kun os selv til at klare betalingen i sidste ende.

Det er et hovedsynspunkt for retsforbundet, at den, der bestemmer, at en udgift skal afholdes, også er den, der skaffer dækning for udgiften. Da der reelt er mange udgifter, som folketinget har lovgivet om, medfører det også, at dækning faktisk må skaffes over statskassen for ikke at gøre forskel kommunerne imellem. Hvis man ikke vil foretage en sådan omlægning af skatteopkrævningen, må man via bloktilskud til kommunerne sikre sig, at der ikke ydes tilskud til kommunerne på en sådan måde, at der opfordres til et umådeholdent forbrug.

Det er tillige retsforbundets opfattelse, at man ikke gennem en lovgivning i folketinget skal varetage nogen form for særinteresser, hvorfor vi vil stemme imod enhver lovgivning, der efter vor opfattelse varetager særinteresser og ikke en almindelig samfundsinteresse.

Hvilke regler vil retsforbundet opstille som norm for en fornuftig beskatning? At skatterne tynger og hæmmer produktionen

[Flygaard.]

så lidt som muligt. At skatterne kan opkræves let og billigt. At skatterne kan pålignes simpelt og sikkert, og at skatterne hviler ligeligt, så ingen begunstiges eller forfordeles i forhold til andre.

Under henvisning til de foranførte synspunkter og de i retsforbundets betænkning, afgivet af retsforbundets spareudvalg, om statens sparemuligheder anførte synspunkter vil retsforbundet inden for de fastsatte tidsfrister stille omfattende ændringsforslag til finanslovsforslaget. Men jeg vil gerne i forbindelse med regeringens finansplan og oversigt over besparelsesforslag, som vi senere skal komme tilbage til — vi har jo fået materialet meget sent — berøre et enkelt spørgsmål.

Retsforbundets gruppe har bemærket, at regeringen ikke har tænkt sig besparelser på forsvarsbudgettet. Vi kan godt gætte, at det sikkert beror på forsvarsforliget mellem socialdemokratiet, det radikale venstre, det konservative folkeparti og venstre, men vi har lidt svært ved at forstå, at den alvorlige økonomiske situation, som efter regeringens opfattelse kræver alvorlige indgreb i lønaltalerne på arbejdsmarkedet og andre drastiske foranstaltninger, ikke også har ændret på forudsætningerne for forsvarsforliget. Vi mener, at der uden tab af forsvarseffektivitet kan spares endog væsentlige beløb på forsvarsbudgettet, og vi vil gerne direkte spørge ordførerne for forligspartierne, om de vil være villige til under de nye forhold fordomsfrit at drøfte mulighederne for besparelser på dette område.

Det ville klæde regeringen godt, om den ville optræde som folketingets tjener og i hvert enkelt tilfælde gennemføre de besparelser, som et skiftende flertal i folketinget

måtte anbefale. Så tror jeg, at vi får det bedst virkende demokrati.

For mere end 100 år siden skrev Bjørnstjerne Bjørnson en hyldestsang til et dansk parti. Sangen begyndte således:

„Foragtet af de store, men elsket af de små, sig, er det ikke vejen, vor fod skal gå...”

Jeg tror, der i dag hos mange er en vis ængstelse for, om man kan leve op til dette krav eller denne målsætning.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Der er foretaget ændring i følgende udvalg:

Det politisk-økonomiske udvalg:

Udtræder: Ømann

Nyt medl.: Morten Lange

Udtræder: Gert Petersen

Ny stedf.: Aage Frandsen

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 16. januar, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret 1. april 1974-31. marts 1975.

2) *Spørgsmål til ministrene.*

3) *Valg af 1 statsrevisor (i stedet for Kresten Damsgaard).*

Mødet hævet kl. 18.10.